

Hoge Raad voor de Justitie

Conseil Supérieur de la Justice

HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE

Advies met betrekking tot het wetsvoorstel tot wijziging van een aantal bepalingen met betrekking tot de rechterlijke organisatie, ingediend door de heren Geert Bourgeois en Karel Van Hoorebeeke

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 27 juni 2001

CONSEIL SUPERIEUR DE LA JUSTICE

Avis concernant la proposition de loi modifiant certaines dispositions relatives à l'organisation judiciaire, déposée par MM. Geert Bourgeois et Karel Van Hoorebeeke

Approuvé lors de l'assemblée générale du 27 juin 2001

**HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE – CONSEIL SUPERIEUR DE LA JUSTICE
VAOC**

Advies met betrekking tot het wetsvoorstel tot wijziging van een aantal bepalingen met betrekking tot de rechterlijke organisatie, ingediend door de heren Geert Bourgeois en Karel Van Hoorebeke¹.

CAER

Avis concernant la proposition de loi modifiant certaines dispositions relatives à l'organisation judiciaire, déposée par MM. Geert Bourgeois et Karel Van Hoorebeke².

Inleiding

1. Bij brief van 30 maart 2001 van de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd de Hoge Raad voor de Justitie, overeenkomstig artikel 259bis-12, §1, van het Gerechtelijk Wetboek, gevraagd een advies uit te brengen omtrent het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, wat de burgerlijke rechtspleging betreft³.

De indieners zijn van oordeel dat dit laatste wetsvoorstel samen hangt met de in de titel van dit advies aangeduide wetsvoorstel waaromtrent de Kamer van Volksvertegenwoordigers geen verzoek tot advies heeft gericht aan de Hoge Raad voor de Justitie. Dit lijkt onlogisch.

Vandaar dat de verenigde advies- en onderzoekscommissie, overeenkomstig artikel 259bis-12, §1, van het Gerechtelijk Wetboek op 11 juni 2001 beslist heeft om ambtshalve een advies uit te brengen over het wetsvoorstel dat betrekking heeft op de gerechtelijke organisatie.

Introduction

1. Par lettre du 30 mars 2001 du Président de la Chambre des Représentants, le Conseil supérieur de la justice a été saisi, conformément à l'article 259bis-12, du Code judiciaire d'une demande d'avis concernant la proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la procédure civile⁴.

Les auteurs de ce dernier projet, considèrent que cette proposition de loi est le corollaire de la proposition mentionnée au titre du présent avis et qui ne fait pas l'objet d'une demande d'avis au Conseil supérieur de la justice de la part de la Chambre de Représentants. Ceci semble illogique.

Dans ces circonstances, la commission d'avis et d'enquête réunie a décidée le 11 juin 2001 de donner un avis d'office, conformément à l'article 259bis-12, §1, du Code judiciaire concernant la proposition de loi relative à l'organisation judiciaire.

¹ Parl. st., Kamer, 2000-2001, nr. 50 0968/001.

² Doc. parl., Chambre, 2000-2001, n° 50 0968/001.

³ Parl. st., Kamer, 2000-2001, nr. 50 0969/001.

⁴ Doc. parl., Chambre, 2000-2001, n° 50 0969/001.

Hoofdstuk 1. Opmerkingen

1. Het wetsvoorstel is er quasi uitsluitend op gericht het begrip “inleidingkamer” op de verschillende niveaus van de rechtspleging te introduceren.

Blijkens de toelichting heeft dergelijke kamer tot taak om:

- op de inleidende zitting verstekvonnissen te verlenen en niet-betwiste zaken te behandelen,
- de overige zaken te verwijzen naar de pleitkamer die gespecialiseerd is in de betrokken materie.

Dergelijke kamer speelt dus een zeer beperkte rol en dit roept onmiddellijk twee vragen op.

- a. Is het wel noodzakelijk om te voorzien dat deze inleidingkamer, behoudens wat de arbeidsrechtbanken, de rechtbanken van koophandel en het arbeidshof betreft gelet op hun gemengde samenstelling, in bepaalde gevallen uit drie magistraten zou bestaan. (artikel 3 van het voorstel)

Gelet op de beperkte taak van dergelijke kamer, lijkt het niet verantwoord hiervoor drie magistraten te mobiliseren waarvan er twee elders nuttig kunnen ingezet worden. Nu drie magistraten slechts in een beperkt aantal gevallen vereist zijn (zie artikel 3 wetsvoorstel), zullen twee magistraten gewoon “stand-by” moeten zijn.

Dit stelt niet alleen organisatorische problemen, maar die twee magistraten riskeren gewoon hun tijd te verliezen in afwachting dat ze opgeroepen kunnen worden om te zetelen.

- b. De magistraten die van dergelijke inleidingkamer deel uitmaken, worden belast met weinig interessant werk omdat het veelal van louter administratieve aard zal zijn. Dit werkt demotiverend.

Chapitre 1. Observations

1. La proposition tend quasi exclusivement à introduire la notion de “chambre d’introduction” aux différents niveaux de juridiction.

Suivant les termes des développements, la chambre d’introduction aurait pour mission de:

- rendre des jugements ou arrêts par défaut et de régler les affaires non litigieuses lors de l’audience introductive,
- renvoyer les autres affaires devant la chambre des plaidoiries spécialisée dans la matière concernée.

Il est clair que cette chambre a des compétences particulièrement limitée et ceci appelle d’emblée deux questions.

- a. Est-il vraiment indispensable de prévoir dans certains cas que, à l’exception du tribunal du travail, du tribunal de commerce et de la cour du travail compte tenu de leur composition mixte, la chambre d’introduction doit être composée de trois magistrats? (article 3 de la proposition)

Compte tenu de sa mission très limitée, il ne semble pas justifié de mobiliser trois magistrats dont deux pourraient être occupés plus efficacement ailleurs. Comme la présence de trois magistrats n’est légalement prescrite que dans un nombre limité de cas (par exemple l’article 3 de la proposition de loi), deux magistrats devront en tout cas rester “stand-by”.

Ceci pose des problèmes au niveau de l’organisation du travail, mais en outre ces deux magistrats risquent de perdre un temps précieux en attendant d’être éventuellement appelés à siéger.

- b. Les magistrats qui composent la chambre d’introduction se voient confier un travail très ingrat et juridiquement peu intéressant, ce qui risque de les démotiver.

Waarom dan niet een nog meer radicale hervorming doorvoeren, die er in bestaat de inleidingskamer om te vormen tot een kamer gelast met het in staat stellen van de zaken.

Naast de in de toelichting vermelde taken, zou dergelijke kamer ook kunnen gelast worden met het opstellen van de kalender van de uitwisseling der conclusies en het bepalen van de rechtsdag. Dit zou het administratief werk van de pleitkamers verlichten.

Dergelijke kamer zou tevens gelast worden met het beslechten van alle mogelijke procedure-incidenten die de behandeling van de zaak ten gronde noodzakelijk voorafgaan. Ten titel van voorbeeld kan hier vermeld worden: de regelmatigheid van de conclusies en stukken, de excepties van onbevoegdheid of nietigheid, de problemen van samenhang en ahangigheid, de vervanging van deskundigen, het uitvoerbaar verklaren van vonnissen in hoger beroep, het toestaan of weigeren van het kantonnement in hoger beroep...

Op die manier wordt het werk in de kamer voor het in staat stellen van de zaken heel wat interessanter, maar bovendien worden de pleitkamers ontlast van een aantal incidenten die hen beletten om over te gaan tot de essentie, nl. de zaak ten gronde beslechten.

De invoering van een kamer voor het in staat stellen van de zaken, vormt een omvangrijke hervorming die veel bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek raakt. Ten titel van voorbeeld: de regeling met betrekking tot het tijdstip waarop de excepties van nietigheid en onbevoegdheid ten laatste kunnen ingeroepen worden, moet volledig herzien worden om te vermijden dat ze nog zouden kunnen opgeworpen worden nadat de pleitkamer geadieerd is.

Dergelijke verdragende hervorming moet uiteraard grondig voorbereid worden.

Pourquoi ne pas prévoir une réforme encore plus radicale qui consisterait à transformer la chambre d'introduction en une chambre chargée de la mise en état des affaires.

Outre les tâches décrites aux développements de la proposition de loi, cette chambre pourrait être chargée de dresser le calendrier de l'échange des conclusions et de la date des plaidoiries. Ceci aurait pour effet de limiter le travail purement administratif des chambres de plaidoiries.

En outre, cette chambre pourrait juger tous les incidents de procédure qui précèdent nécessairement le jugement du fond de l'affaire. Ainsi, à titre d'exemple, on peut citer: la régularité des conclusions et pièces des parties, les exceptions d'incompétence et de nullité, les problèmes de connexité et litispendance, le remplacement d'experts, l'exécution provisoire en degré d'appel, l'autorisation ou le refus de procéder au cantonnement également en degré d'appel...

Ainsi le travail à la chambre de la mise en état devient plus attrayant et les chambres de plaidoiries sont déchargées d'un grand nombre d'incidents de procédure qui les empêchent de passer à l'essentiel: juger le fond de l'affaire

La création d'une chambre de la mise en état constitue une réforme importante qui exige l'adaptation d'un grand nombre de dispositions du Code judiciaire. A titre d'exemple: les dispositions qui déterminent à quel stade de la procédure les exceptions de nullité et d'incompétence peuvent être soulevées au plus tard doivent être revues afin d'éviter que ces exceptions pourraient encore être soulevées après que la chambre de plaidoiries est saisie.

Une réforme de cette ampleur demande une préparation minutieuse.

2. In sommige rechtbanken en/of hoven, wordt de inleiding van de zaak voorzien rechtstreeks voor de gespecialiseerde kamer. Dan is er niet één of meer afzonderlijke inleidingkamers, maar zijn alle kamers voor een deel inleidingkamer.

Dergelijk systeem dat in bepaalde gevallen goed functioneert, wordt onmogelijk gemaakt door in de wet een duidelijk onderscheid in te bouwen tussen, enerzijds, inleidingkamers en, anderzijds, pleitkamers.

3. Wanneer door de combinatie van de beide wetsvoorstellen van de heren Bourgeois en Van Hoorebeke, de inleidingkamer de zaken rechtstreeks moet verzenden naar de bevoegde pleitkamers, dient de rol van de voorzitters en van de eerste voorzitters bij de verdeling van de zaken anders gedefinieerd te worden, dan wel afgeschaft.

Immers artikel 90 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet uitdrukkelijk dat “ de voorzitter is gelast met de (...) verdeling van de zaken overeenkomstig het reglement van de rechtbank”. In artikel 109 van hetzelfde wetboek, wordt een gelijklopende regel voorzien voor wat de eerste voorzitters betreft.

Deze bepalingen hebben betrekking op de gerechtelijke organisatie en moeten dus in het kader van huidig wetsvoorstel aangepast worden.

Daarenboven bepaalt artikel 726 Ger.W. dat wanneer een zaak niet wordt aangehouden of op vaste datum uitgesteld op de inleidingkamer, zij door de voorzitter van de rechtbank toegewezen wordt aan een andere kamer.

De rol van de voorzitter en eerste voorzitter zou zich kunnen beperken tot het beslechten van incidenten met betrekking tot de verdeling van de zaken overeenkomstig artikel 88, §2 Ger.W. en het zodoende uitoefenen van een onrechtstreekse controle op de verdeling via de inleidingkamer.

2. Dans certains tribunaux et/ou cours, les affaires sont directement introduites devant les différentes chambres spécialisées. Dans ce cas il n’a pas de chambres d’introduction à proprement parler, mais toutes les chambres figurent en partie comme chambre d’introduction.

Ce système, qui dans plusieurs cas donne pleine satisfaction, sera exclu lorsque, comme la proposition de loi le propose, une distinction stricte est faite entre, d’une part, les chambres d’introduction et, d’autre part, les chambres de plaidoiries.

3. Comme par la combinaison des deux propositions de lois déposées par MM. Bourgeois en Van Hoorebeke, les chambres d’introduction devront à l’avenir distribuer directement les affaires aux chambres de plaidoiries spécialisées, il y a lieu de revoir le rôle des présidents et des premiers présidents dans la répartition des affaires.

En effet, l’actuel article 90 du Code judiciaire dispose que “ le président est chargé (...) de la répartition des affaires conformément au règlement du tribunal”. L’article 190 du même Code prévoit une disposition similaire concernant les premiers présidents.

Ces dispositions concernent également l’organisation judiciaire et doivent, dès lors, être adaptées dans le cadre de la présente proposition de loi.

En outre, l’article 726 du Code jud. dispose que lorsqu’une affaire n’a pas été retenue à la chambre d’introduction, ni remise à une date déterminée, elle est distribuée par le président du tribunal à une autre chambre.

Le rôle du président ou de premier président se limiterait à régler les incidents au sujet de la répartition des affaires entre les différentes chambres du tribunal conformément à l’article 88, §2, Code jud. Et d’exercer par ce biais un contrôle indirect sur la distributions des affaires par la chambre d’introduction.

Hoofdstuk 2. Conclusie

De Hoge Raad voor de Justitie is van oordeel :

- dat de voorgestelde wetswijzigingen eigenlijk overbodig zijn, nu onder de thans geldende wetgeving in de reglementen van de verschillende rechtbanken en hoven reeds overal inleidingkamers voorzien zijn en deze effectief functioneren.
- dat het dan ook volstaat de bevoegdheden van dergelijke kamers te omschrijven hetgeen gebeurt in het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de burgerlijke rechtspleging betreft.
De voorgestelde wetswijziging houdt zelfs het gevaar in de organisatie van dergelijke inleidingkamers te beperken en het soepel inrichten ervan te bemoeilijken.
- dat het nuttiger zou zijn de inleidingkamers uit te bouwen tot kamers gelast met het in staat stellen van de zaken.
- dat indien de voorgestelde wetswijziging wordt aangehouden, de bevoegdheid van de voorzitters en eerste voorzitters met betrekking tot de verdeling van de zaken herzien moet worden om te verhinderen dat er concurrerende bevoegdheden zouden ontstaan op dat vlak.

Chapitre 2. Conclusion

Le Conseil supérieur de la Justice estime que :

- que les modifications proposées sont en réalité inutiles dans la mesure où actuellement tous les règlements des différents tribunaux et cours, prévoient déjà des chambres d'introduction qui fonctionnent comme tel.
- qu'il suffit, dès lors, de déterminer les compétences de ces chambres, ce qui est l'objet de la proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la procédure civile.
Les modifications proposées risquent, par contre, de limiter la mise en oeuvre des chambres d'introduction et de rendre plus difficile leur intégration dans une organisation souple des cours et tribunaux.
- qu'il serait préférable de transformer les chambres d'introduction en des véritables chambres de la mise en état des affaires.
- qu'au cas où la proposition serait retenue, il est indispensable de redéfinir les compétences des présidents et des premiers présidents en ce qui concerne la répartition des affaires entre les différentes chambres des cours et tribunaux, afin d'éviter des compétences concurrentes en ce domaine.